

Monumentnummer*: 509931

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 31 juli 2002
Kadaster deel/nr 82817/7

Woonplaats* Born
Gemeente* Sittard-Geleen
Provincie* Limburg

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Born	I			1743
Born	I			1901
Born	I			1903
Born	I			1296
Born	I			1294
Born	I			995
Born	I			1295
Born	I			1290
Born	I			998
Born	I			997

*Omschrijving***

PARKAANLEG, bestaande uit a. lanen b. parkje c. moestuin d. bosje e. hakhoutbos met zichtas. f. weiland en boomgaarden. g. weiland.

De aanleg van de historische buitenplaats Wolfrath bestaat uit een in oorsprong vanaf het begin van de 18de eeuw aangelegde formele structuur van een dubbel omgrachte plaats met aangrenzende kleine landschappelijke aanleg uit het begin van de 19de eeuw, welke ook binnen de grachten ligt, met buiten de grachten een haaks op de as van het huis gelegen dwarslaan (oude oprijlaan met oude laanbeplanting met linden), ten ZO van de omgrachte plaats een weiland met 'grand canal' op de as van de omgrachte plaats en aangrenzend aan dit laatstgenoemde weiland een gaaf bewaard 18de-eeuws hakhoutbos (toponiem: Sterrebos) met centraal een op de as van het 'grand canal' gerichte middenlaan met eiken (zichtas). Deze vroeg 18de-eeuwse structuur werd in de 19de eeuw in formele trant uitgebreid door de formalisering van de aanleg van het Pasveld, door deze met rechte lanen te omgeven. Deze

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

uitbreiding vond in verschillende etappes plaats telkens wanneer geleidelijke grondaankoop aan deze zijde van het complex door de familie Kerens, eigenaar van Wolfrath in de 19de eeuw dit mogelijk maakte. Zo kon tussen 1810 en 1819 parallel aan de oude oprijlaan ten ZW hiervan de Koestraat (laanbeplanting met linden) worden aangelegd (vgl. de prae-kadastrale kaart 1810-1815 en het Kadastraal Minuutplan 1819). De grens van het bezit van de familie Kerens aan de ZO-zijde van open gebied tussen deze twee lanen (het Pasveld), die iets ten NW van de huidige oprijlaan ligt, werd door een rij eiken gemarkeerd. De zes eiken in het Pasveld herinneren aan deze oude grensmarkering. Tussen 1842 en 1891 (zie de topografische militaire kaarten uit deze jaren) werd de laan van Holtum naar Susteren beplant waardoor het veld aan de noordzijde door een lindenbeplanting werd afgesloten (thans enkele rij linden, in de westzijde onderbroken door de in de jaren '60 aangelegde autosnelweg Eindhoven-Maastricht). Hernieuwde grondverwerving door de familie Kerens maakte het mogelijk om in laatstgenoemde periode de op de as van het huis gelegen nieuwe oprijlaan aan te leggen (lindenbeplanting). Aldus ontstond in de 19de eeuw in fasen het door lindelanen en oprijlaan omgeven weiland, waarvan ondanks de gerende situering van de voormalige laan van Holtum naar Susteren de belevingswaarde zich sindsdien laat karakteriseren door een in formele trant aangelegde en door laanbomen omgeven weiland (deels met boomgaard), dat uiteindelijk verweven werd met de oudere structuur van de aanleg van Wolfrath. Deze in de 18de en 19de eeuw tot stand gekomen formele structuur van de aanleg rondom Kasteel Wolfrath onderscheidt zich van de ontginningsstructuur van het omringende landschap.

ad a.: er zijn drie lanen; vanaf de brug (zie onder 4) naar het poortgebouw loopt een lindenlaan, de Kleinelaan, XIXc, naar het zuidwesten; voordat het grote fabriekscomplex werd gebouwd eindigde de laan op de weg van Holtum naar Nieuwstadt; die weg, Pasveld, vroeger Koestraat genaamd, is afgekapd door het fabriekscomplex en is eigenlijk via een haakse bocht nu het verlengde van de laan geworden; de laan heeft een grindverharding. De oude officiële oprijlaan, XVIII of ouder, staat loodrecht op de reeds genoemde laan en eindigt in noordwestelijke richting op de Holtummerweg; ook linden, geplant in vierkantsverband, en grindverharding; aan begin en einde telkens twee kegelvormige schamppalen. De derde laan, XIX, begint direct bij de brug loodrecht op de eerste laan en loopt via een haakse bocht langs de noordwestzijde van de buitengracht in noordoostelijke richting naar de Holtummerweg; eikenbeplanting; geen verharding doch een grasmat; wordt alleen voor wandelen gebruikt.

ad b.: ten noordoosten en -westen van het kasteleiland ligt tussen binnen- en buitengracht een parkje in landschappelijke stijl, begin XIX, met grasvelden, waarin oude solitairen en een slingerende loofgang van haagbeuk; verder een rondgaand pad door de loofgang en over een klein heuveltje in de noordhoek van het parkje. De zuidoostzijde van de binnengracht is dermate breed, dat van een vijver gesproken kan worden; hierin ligt een rond eilandje.

ad c.: de moestuin ligt in de zuidelijke hoek van de buitengracht direct naast de zuidoostvleugel van het poortgebouw.

ad d.: direct ten westen van de westhoek van de buitengracht ligt een klein wandelbos, XIXd, begrensd door de twee lindenlanen, de Venkebeek en de buitengracht; vaag is nog een padenstructuur te herkennen; er staat gemengd loofhout.

ad e.: in de oosthoek van het complex ligt het zogenaamde Sterrebos, een min of meer vierkant perceel met veel oude eiken als overstaanders van elsenhakhout; vroeger als hakhout bos geëxploiteerd; brede middenas met grasbegroeiing en eiken als laanbeplanting, georiënteerd op het kasteel.

ad f.: ten zuiden van het bosje, begrensd door de Holtummerweg, de oprijlaan en de beek ligt een perceel weiland (deels met boomgaard), dat ingebed is in een in de 19de-eeuw tot stand gekomen formele structuur van lindelanen en dat mede ertoe kan dienen deze structuur zichtbaar en beleefbaar te houden. In de oosthoek liggen boomgaarden aan weerszijden van het 'grand canal'.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

ad g: ten noordoosten van de oude oprijlaan ligt vanouds een weiland dat in de compositie van het park een grote cultuurhistorische waarde vertegenwoordigt vanwege de bewust geschapen contrastwerking met de oude oprijlaan en het door de Venkebeek begrensde wandelbos. Het profiel van de laan en de landschappelijke zoom van dit bos en hiermede de historische belevingswaarde van deze parkgedeelten worden door de open ruimte van dit weiland zichtbaar gemaakt. Vice versa vertegenwoordigt het weiland vanuit de bewust geschapen gesloten ruimten van de oude oprijlaan en het besloten wandelbos als contrasterende open groene ruimte een grote bewust geschapen ruimtelijke en compositorische belevingswaarde.

Waardering

PARKAANLEG van algemeen belang

- vanwege de ouderdom
- vanwege de vrijwel ongestoorde 18de-eeuwse formele structuur
- vanwege de zeldzaamheidswaarde van deze structuur, met name van de oude oprijlaan, de aanleg van de grachten, het 'grand canal' en het gaaf bewaarde hakhoutbos met zichtlaan
- vanwege de in de loop van de negentiende eeuw in fasen tot stand gekomen uitbreiding van de 18de-eeuwse formele structuur
- vanwege de visueel-landschappelijke waarde
- vanwege de historisch visueel-landschappelijke waarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg